

Twaalfde Voortgangsrapportage PMR/750ha

Vastgesteld door het Bestuurlijk Overleg PMR/750ha op 24 september 2013

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Planning	5
3. Voortgang deelprojecten PMR/750ha	6
3.1 Het Buitenland van Rhoon (600ha natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde)	6
3.2 Noordrand: Schiezone (50ha natuur- en recreatiegebied) en Schiebroekse en Zuidpolder (“Vlinderstrik”, 100ha natuur- en recreatiegebied)	13
3.3 Groene Verbinding: wandel- en fietsverbinding over infrastructuurbundel	17
4. Scope / doelstellingen	18
5. Financiën	18
6. Risico's	19
7. Organisatie en kwaliteit	22

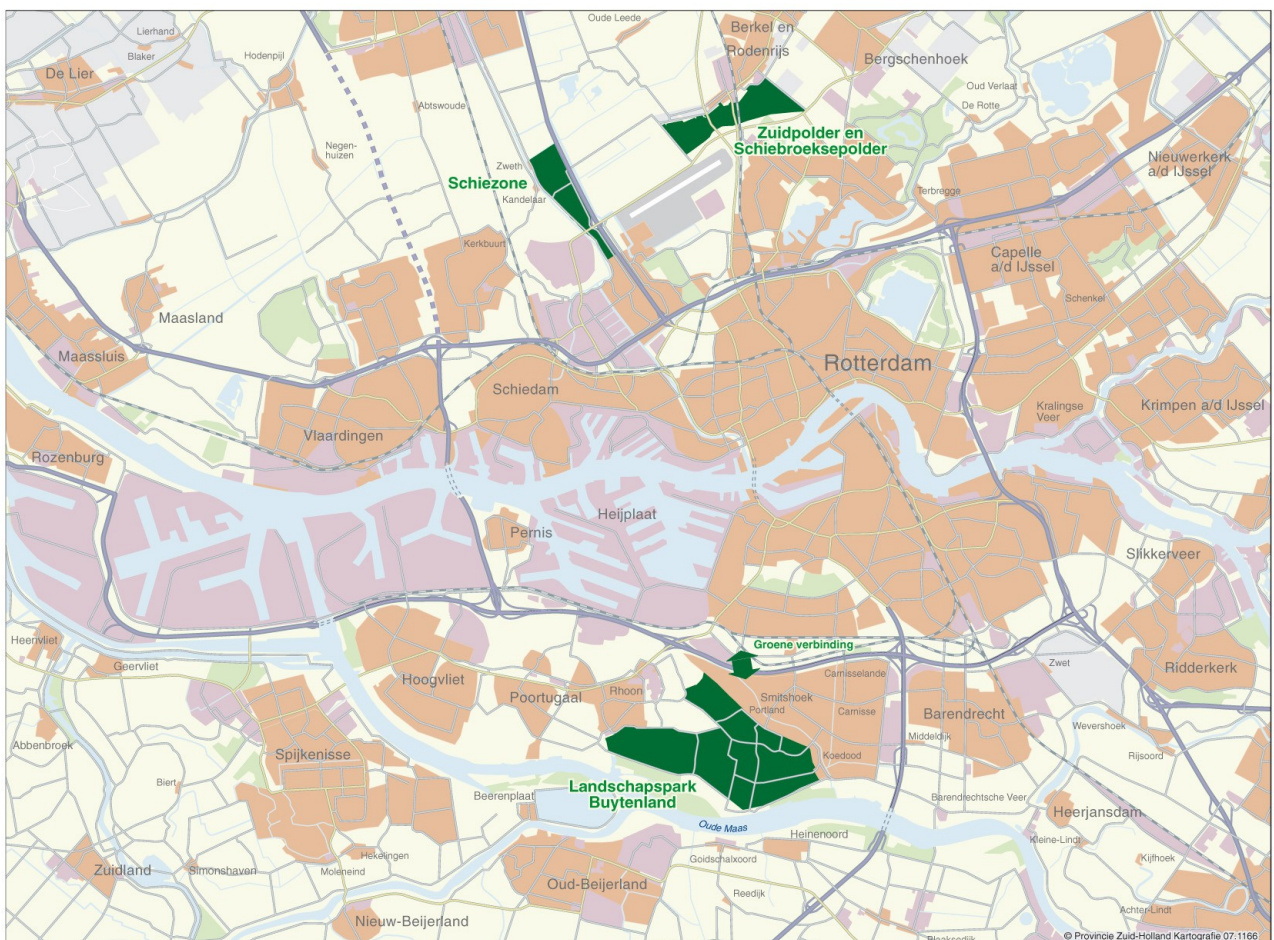
Bijlage1: planning PMR/750ha

1. Inleiding

Na de parlementaire instemming eind 2006 met de PKB PMR en de uitvoeringsafspraken zoals vastgelegd in de Uitwerkingsovereenkomst PMR/750ha (UWO PMR/750ha), staan de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam voor de volgende opgave:

- Sturing op het Programma PMR/750ha: interbestuurlijke programmacoördinatie met als kerntaken sturing op resultaat, voortgang, tijd, budget en risico's zoals omschreven in de PKB PMR en UWO PMR/750ha;
- De feitelijke realisatie van de onder het programma vallende deelprojecten:
  - o Het Buitenland van Rhoon op Midden-IJsselmonde (600ha natuur- en recreatiegebied), projecttrekker provincie Zuid-Holland;
  - o Noordrand van Rotterdam bestaande uit de Schiebroeksepolder, Zuidpolder ("Vlinderstrik", 100 ha natuur- en recreatiegebied) en de Schiezone (50 ha natuur- en recreatiegebied), projecttrekker gemeente Rotterdam;
  - o Groene Verbinding (wandel- en fietsverbinding over infrastructuurbundel), projecttrekker stadsregio Rotterdam.

Hieronder volgt een overzichtsk kaart met de genoemde deelprojecten.

Het Programma PMR/750ha kent ten opzichte van de andere PMR-onderdelen een eigen uitvoeringsdynamiek over een periode van 15 jaar. Om de dubbele doelstelling van PMR waar te maken, spannen partijen zich maximaal in om de voortgang inzake de planvorming,

uitvoering van de grondverwerving en exploitatie te bespoedigen. De PKB, de UWO PMR/750ha en het in 2007 vastgestelde Uitvoeringsprogramma PMR/750ha zijn leidend.

Als eerste aanspreekpunt voor het Programma PMR/750ha heeft de provincie Zuid-Holland samen met haar bestuurlijke partners de stadsregio Rotterdam en de gemeente Rotterdam afspraken gemaakt over de onderlinge taak- en rolverdeling en samenwerking en deze vastgelegd in een programmabeheersstructuur. Sluitstuk daarvan is de Administratieve Organisatie, waarbij op productniveau de voorwaarden worden geschapen voor eenduidigheid in sturing, control, administratie en informatiestromen.

Verslagperiode Twaalfde Voortgangsrapportage

De Twaalfde Voortgangsrapportage PMR/750ha heeft betrekking op de verslagperiode van 1 juli 2012 tot en met 30 juni 2013. Voor het programma en de deelprojecten volgt een beschrijving van de voortgang van de mijlpalen over de genoemde verslagperiode en een korte doorkijk voor de komende periode. In een paragraaf 'planning' wordt voor alle deelprojecten inzicht gegeven in de mijlpalen tot en met eind 2015.

Communicatie Programma PMR/750ha

De focus in de communicatie over PMR/750 ha ligt in zorgvuldige communicatie met stakeholders, belangenbehartigers, agrariërs en bewoners rondom de aanleg, inrichting en het beheer van de gebieden. Het betreft communicatie gericht op profilering van de drie afzonderlijke gebieden in hun eigen context. Hierbij wordt samengewerkt met de toekomstige beheerders. De koppeling met de andere PMR-onderdelen, waaronder Maasvlakte 2, blijft doorklinken. Bij de communicatie over de mijlpalen wordt een link gelegd met PMR en de dubbeldoelstelling.

Actuele informatie over PMR/750ha en de deelprojecten is te vinden op de websites:

PMR/750 hectare:

<http://www.buitenland.nl/content/pmr750-ha>

Buitenland van Rhoon:

<http://www.buitenland.nl>

Groene Verbinding:

<http://www.buitenland.nl/content/de-groene-verbinding>

Vlinderstrik:

<http://www.vanrottetotschie.nl>

Schiezone:

<http://www.vanrottetotschie.nl>

De wijze waarop de communicatie per deelproject in de verslagperiode is uitgevoerd, wordt behandeld in de volgende paragrafen.

2. Planning

Op 27 december 2012 heeft de Raad van State de ingediende bezwaren tegen het bestemmingsplan Vlinderstrik van de gemeente Lansingerland niet ontvankelijk verklaard. Alle beroepsgronden tegen het bestemmingsplan Vlinderstrik van de gemeente Rotterdam over de aanleg van 140 hectare natuur- en recreatiegebied zijn eveneens ongegrond verklaard. In opdracht van de Raad van State heeft de gemeenteraad van Rotterdam twee onderdelen van het bestemmingsplan opnieuw vastgesteld. Daarmee zijn beide bestemmingsplannen Vlinderstrik onherroepelijk. Nu alle bestemmingsplannen voor de deelprojecten van PMR/750ha onherroepelijk zijn, is de fase van de ruimtelijke planvorming afgerond. Het programma PMR/750ha is overgegaan naar de fase van planuitwerking voor inrichting en beheer. De planuitwerking moet leiden tot vergunningen voor de uitvoering van de werkzaamheden en de voorbereiding van de aanbesteding. Daarnaast is grondverwerving een belangrijke voorwaarde om tot realisatie over te kunnen gaan. Parallel aan de planuitwerking wordt ook gewerkt aan de beheerplannen om de nieuwe gebiedsfuncties duurzaam in stand te houden.

In bijlage 1 is een planning opgenomen, met per deelproject de mijlpalen voor 2012 tot en met 2015. Per deelproject wordt in de planning een onderscheid gemaakt in de volgende vier fasen: ruimtelijke planvorming, planuitwerking, realisatie en beheer. De ten opzichte van de Elfde Voortgangsrapportage in de verslagperiode opgetreden vertraging is met rood gekleurd; de voor de komende periode verwachte vertraging met donkeroranje. De oorzaak van vertraging wordt toegelicht bij de voortgang van de deelprojecten onder de kopjes 'planning'.

3. Voortgang deelprojecten PMR/750ha

3.1 Het Buitenland van Rhooon (600ha natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde)

Organisatie

In de verslagperiode heeft de projectorganisatie van het Buitenland van Rhooon een vervolg gegeven aan het treffen van voorbereidingen voor de realisatie van het natuur- en recreatiegebied. Hierbij gaat het om de planuitwerking voor de inrichting en het beheer van het gebied en de verwerving van gronden. Het Bestuurlijk Overleg Buitenland van Rhooon heeft afgesproken het gebiedsproces met kracht voort te zetten. Aan het bestuurlijk overleg nemen deel: de provincie Zuid-Holland, de gemeenten Albrandswaard, Rotterdam en Barendrecht, de stadsregio Rotterdam, Stichting het Zuid-Hollands Landschap (ZHL) tot juli 2013, Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde (NRIJ) en LTO Noord. Op 12 oktober 2012 heeft het bestuurlijk overleg een Plan van aanpak vastgesteld, waarbij diverse portefeuilles worden onderscheiden: grondverwerving, ondernemers, recreatief programma, ontsluiting plangebied, beheer en communicatie. Voor elke portefeuille is een lid vanuit het bestuurlijk overleg aangesteld als portefeuillehouder. In deze rapportage volgt per portefeuille een toelichting op de voortgang en een doorkijk naar de beoogde bestuurlijke mijlpalen.

Planuitwerking inrichting en beheer

Met het oog op de planuitwerking voor de inrichting en het beheer van het Buitenland van Rhooon, wordt het resultaat van de onderstaande parallel lopende sporen geïntegreerd in het Voorlopig Ontwerp (VO) en Definitief Ontwerp (DO). Een nadere toelichting daarop volgt onder het kopje ‘Tussenrapportage Schetsontwerp Buitenland van Rhooon’.

Ondernemers (portefeuillehouder wethouder Van Praag, gem. Albrandswaard)

In lijn met de rijksbrief van Staatssecretaris Bleker van 14 december 2011 en het “Visiedocument het Buitenland van Rhooon” van de heer Heijkoop van 25 januari 2012, is de inzet vanuit het bestuurlijk overleg gericht op realisatie van het Buitenland van Rhooon met draagvlak en innovatief ondernemerschap. Er is een behoefte om ondernemers in te passen in de plannen voor het Buitenland van Rhooon. Binnen het afsprakenkader en met inachtneming van ervaringen uit het gebied, zijn er kansen voor ondernemerschap, privaats initiatief en zelfrealisatie. Het bestemmingsplan en de door het bestuurlijk overleg voor het gebiedsproces vrijgegeven Tussenrapportage Schetsontwerp Buitenland van Rhooon bieden hiervoor ruimte. Het ten noorden van de Essendijk gelegen recreatiegebied en de Molenpolder (fase 2) lenen zich het beste om verder te gaan met een uitwerking in samenwerking met ondernemers. Binnen de Kreekenlanden is die ruimte beperkt. Voor de Kreekenlanden geldt dat er wel mogelijkheden zijn om ondernemers een rol te geven bij het beheer, waar het gaat om natuurlijke begrazing van de graslanden.

Als eerste stap in dit proces zijn met alle in het gebied zittende (agrarische) ondernemers gesprekken gevoerd. Hierbij is in beeld gebracht welke rol zij ambiëren in het beheer van het natuur- en recreatiegebied. Op basis van deze inventarisatie wordt de balans opgemaakt en vastgesteld welke eigenaren en ondernemers de bereidheid hebben om door te gaan met de uitwerking van initiatieven. Verwachting is dat ongeveer tien in het gebied zittende ondernemers de bereidheid hebben om een intentie-overeenkomst met de provincie te sluiten. Afspraak is dat de betreffende ondernemers uiterlijk medio juli 2013 aangeven of zij een intentie-overeenkomst willen aangaan met de provincie. De volgende

stap is dat betrokken ondernemers in het voorjaar van 2014 hun bedrijfsplan gereed hebben. De provincie wil hen hierbij helpen door een financiële vergoeding te bieden voor het opstellen van een bedrijfsplan. De inpasbaarheid van de bedrijfsplannen in het PKB-plangebied zal onafhankelijk worden beoordeeld door een commissie van deskundigen.

Recreatief programma (portefeuillehouder wethouder Nootenboom, namens gem. Barendrecht en NRIJ)

Doel van het bestuurlijk overleg is om vanuit een gezamenlijke visie richting te geven aan een samenhangend ruimtelijk en programmatisch recreatief programma voor het Buitenland van Rhoon in relatie tot de aan dit project grenzende raakvlakprojecten: Johannapolder / Rhoonse haven, Koedoodhaven en Rhoonse Weide. Opgave daarbij is om op regionaal niveau in samenhang en afstemming met deze recreatieve knooppunten in en nabij het Buitenland van Rhoon een recreatief programma te ontwikkelen waarbij vraag en aanbod van recreanten en ondernemers goed op elkaar worden afgestemd.

In de verslagperiode heeft bureau Vista – de landschapsarchitect voor het Buitenland van Rhoon – gewerkt aan inspiratiebeelden ter ondersteuning van een visie op het recreatieve programma, inclusief de genoemde raakvlakprojecten.

Ontsluiting plangebied (portefeuillehouder dhr. Van Belzen, stadsregio Rotterdam)

Een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van het Buitenland van Rhoon is een belangrijke randvoorwaarde voor de ontwikkeling van het plangebied. Belangrijke toegangspoorten zijn de beoogde hoofdontsluiting voor het recreatieve verkeer bij de Rhoonse Weide ten noorden van het Buitenland van Rhoon, het recreatieve knooppunt van de Johannapolder ten westen van het plangebied en het recreatieve knooppunt van de Koedoodhaven ten oosten van het plangebied. De beoogde hoofdontsluiting voor auto's, fietsers en wandelaars door de Rhoonse Weide heeft de hoogste prioriteit. Deze ontsluiting is gekoppeld aan de realisatie van de Groene Verbinding, een fiets- en wandelbrug over de A15 en de Betuwespoorlijn, die de verbinding vormt voor fietsers en wandelaars vanuit Rotterdam-Zuid naar het Buitenland van Rhoon. De eerste mijlpaal betreft het transport en het inhijzen van de brugdelen van de Groene Verbinding over de A15 eind augustus 2013. De tweede mijlpaal is de oplevering en ingebruikname van de Groene Verbinding in mei 2014. Gelet op het belang om de Groene Verbinding vanaf de rotonde bij de Rhoonse Baan door de Rhoonse Weide door te zetten naar het Buitenland van Rhoon, hebben betrokken partijen – provincie Zuid-Holland, stadsregio Rotterdam en gemeente Albrandswaard – in de verslagperiode geregeld bestuurlijk overleg gevoerd. Inzet is gericht op het in september 2013 afsluiten van een overeenkomst waarin afspraken worden vastgelegd over de aanleg van fietspad, wandelpad en ontsluitingsweg door de Rhoonse Weide en de daarmee gemoeide financiën.

Beheer (portefeuillehouder gedeputeerde Veldhuijzen, provincie Zuid-Holland)

Met het oog op het toekomstige beheer van het Buitenland van Rhoon heeft het bestuurlijk overleg begin 2010 drie partijen aangewezen als beoogd beheerder: ZHL voor het zuidelijk natuurgebied; NRIJ voor het noordelijk recreatiegebied en waterschap Hollandse Delta voor het watersysteem, dijken en wegen. Betrokken partijen hebben vervolgens een intentieverklaring ondertekend, waarin afspraken zijn gemaakt over het proces gericht op het maken van contractuele afspraken over het toekomstige beheer. Die afspraken zijn van belang omdat het proces gebaat is bij helderheid over de vraag wie de beheerautoriteit wordt. Het overdragen van het beheer aan een andere overheid, zoals het NRIJ en het waterschap is geen probleem. In dit kader zal worden uitgewerkt wanneer de tijd rijp is voor overdracht van beheer aan genoemde overheden en welke precieze rol zij daarbij krijgen. Voor de overdracht naar private partijen geldt dat de provincie Zuid-Holland het beleid heeft gewijzigd. In lijn met de vastgestelde provinciale groenvisie mag de provincie de gronden en het beheer van natuurgebieden niet direct overdragen aan een private partij als ZHL. Er dient een aanbesteding plaats te vinden. Het bestuurlijk overleg heeft op 12 juni 2013 besloten om deze aanbesteding te gaan voorbereiden. Van belang in het kader van de openbare aanbesteding is dat randvoorwaarden zullen worden gesteld die aansturen op een beheerder die de beoogde kwaliteit van de gestelde natuurdoelen kan leveren.

Tussenrapportage Schetsontwerp Buitenland van Rhoon

De Tussenrapportage SO is opgesteld door de provincie Zuid-Holland, de gemeente Albrandswaard en de beoogde beheerders van het gebied: ZHL, NRIJ en het waterschap Hollandse Delta. Het is een tussenstand van de planvorming en bevat een indicatief inrichtingsplaatje. Het is nog geen eindplan; het geeft de richting aan en formuleert de opgaven voor de volgende fasen, in de aanloop naar een Voorlopig Ontwerp (VO) en Definitief Ontwerp (DO). Met het oog op een goed verloop van het gebiedsproces heeft het bestuurlijk overleg – mede op verzoek van de gemeente Albrandswaard - besloten om de Tussenrapportage SO vrij te geven voor de in het kader van het gebiedsproces te voeren gesprekken met ondernemers. Zij biedt immers waardevolle input voor de ondernemers waar het gaat om hun denkproces rond het tekenen van een intentie-overeenkomst en daaraan gekoppeld het ontwikkelen van een bedrijfsplan.

Van belang is dat de resultaten van het gebiedsproces in de vorm van concreet uitgewerkte bedrijfsplannen goed verwerkt worden in de planvorming. Aangezien deze bedrijfsplannen naar verwachting eind 2013 gereed zijn, zullen de resultaten daarvan worden verwerkt in het VO.

Een belangrijke stap in het proces die hieraan voorafgaat is de vaststelling van de Tussenrapportage SO door Gedeputeerde Staten (GS) van Zuid-Holland, als basis voor het proces van planvorming, grondverwerving, inrichting en beheer. Deze stap is noodzakelijk, aangezien deze rapportage (kaart)materiaal bevat dat Provinciale Staten (PS) van Zuid-Holland – in aanvulling op het onherroepelijke Bestemmingsplan en Uitwerkingsplan Buitenland van Rhoon - nodig hebben om in november 2013 een besluit te nemen, gericht op het verkrijgen van een Koninklijk Besluit (KB). Het betreft een KB tot onteigening van gronden, benodigd voor de realisatie van de Kreekenlanden en de ontsluitingsweg (fase 1). Het verkrijgen van het KB is belangrijk voor de voortgang van de minnelijke grondverwerving. GS van Zuid-Holland hebben de Tussenrapportage Schetsontwerp vastgesteld op 16 juli 2013. Dit is een belangrijke opmaat naar de besluitvorming van PS in november 2013.

In de planning voor het project Buitenland van Rhoon worden twee fasen onderscheiden: kreekenland (natte natuur) en ontsluitingsweg (fase 1) en Molenpolder (natuurakkers) en recreatiegebied (fase 2). Naar verwachting zal het Voorontwerp voor fase 1 eind november 2014 worden vastgesteld en het Definitieve Ontwerp in oktober 2015. Voor fase 2 is het de verwachting dat het Voorontwerp in april 2015 gereed is en het Definitieve Ontwerp in mei 2016. Doordat de Tussenrapportage Schetsontwerp later is vastgesteld door GS dan voorzien in de Elfde Voortgangsrapportage, is de aanbesteding voor het Voorontwerp en Definitief Ontwerp vertraagd (zie bijgevoegde planning).

De realisatie van de natte natuur in het kreekenland en de ontsluitingsweg (fase 1) kan aanvangen nadat alle gronden zijn verworven en de benodigde vergunningen zijn verleend (uiterlijk mei 2018). De realisatie van de plannen voor fase 2 op minnelijk verworven gronden kan plaatsvinden nadat de benodigde vergunningen zijn verleend (juni 2017).

Grondverwerving (portefeuillehouder gedeputeerde Veldhuijzen, provincie Zuid-Holland)

Nadat het Bestemmingsplan en Uitwerkingsplan Buitenland van Rhoon medio 2012 onherroepelijk zijn geworden, is de grondverwerving geïntensiveerd. Het team grondverwerwers en taxateurs is uitgebreid. De afspraak dat het Buitenland van Rhoon uiterlijk in 2021 gerealiseerd moet zijn, vraagt om een tijdige beschikbaarheid van de gronden. Op basis van de actuele planning zit de grondverwerving op het kritieke pad.

Uitgangspunt bij de grondverwerving is een onderscheid in twee fasen: de grondverwerving voor de Krekenlanden en de nieuwe ontsluitingsweg (fase 1) en de grondverwerving voor de natuurakkers in de Molenpolder en het recreatiegebied ten noorden van de Essendijk (fase 2). De Planologische Kernbeslissing PMR (PKB PMR), het onherroepelijke bestemmingsplan en uitwerkingsplan en de door GS van Zuid-Holland vast te stellen Tussenrapportage Schetsontwerp, bieden een belangrijke basis voor de verwervingen en de daarbij behorende strategie. Uitgangspunt is om zoveel mogelijk op een actieve minnelijke wijze tot overeenstemming te komen met grondeigenaren. Allereerst zullen de grondeigenaren die grond bezitten in de Zegen- en Portlandpolder (Krekenlanden) en de gronden in het plangebied die van belang zijn voor de aanleg van de nieuwe ontsluitingsweg een aanbieding krijgen. Waar mogelijk en gewenst wordt ingezet op het aanbieden van ruilgrond aan betrokken partijen.

Stand van zaken eind juni 2013 is dat de provincie Zuid-Holland in totaal ca. 43 hectare in bezit heeft. Voor zowel fase 1 als fase 2 zijn gesprekken met grondeigenaren gevoerd. Voor fase 1 heeft ca. driekwart van de eigenaren toestemming gegeven om de waarde van de grond te taxeren; voor fase 2 is dat ongeveer de helft van het aantal eigenaren. Met de grotere grondeigenaren (beleggers) zijn gesprekken gevoerd om tot ruilvoorstellen te komen. In de tweede helft van 2013 zal dit resulteren in concrete ruilvoorstellen, waarbij ook de zittende pachters worden betrokken. Om de urgentie van het verkrijgen van grondeigendom te benadrukken en ook de laatste percelen in eigendom te verkrijgen, worden voorbereidingen getroffen om zonodig met behulp van onteigening gronden te kunnen verwerven. Daartoe is het noodzakelijk om stappen te zetten gericht op het verkrijgen van een KB tot onteigening. Uit de praktijk blijkt dat de beschikbaarheid van een KB een goede bijdrage levert aan de voortgang van het minnelijk proces. De planning is erop gericht dat PS van Zuid-Holland in november 2013 een besluit nemen, gericht op het verkrijgen van een KB tot onteigening van gronden voor de Krekenlanden en de nieuwe ontsluitingsweg (fase 1). Voorafgaande aan deze besluitvorming zal aan alle eigenaren die gronden bezitten in het gebied van fase 1 een bieding worden gedaan.

Planning

Zoals in de Elfde Voortgangsrapportage aangekondigd, is de in het Uitvoeringsprogramma PMR/750ha voor het project Buitenland van Rhoon opgenomen taakstelling herzien, waarbij in samenspraak met het ministerie van EZ nieuwe afspraken zijn gemaakt over de planning. Hoewel de voortgang van de planvorming past binnen de in de UWO en het Uitvoeringsprogramma gemaakte afspraken over de planning, staat het realiseren van deze afspraken onder druk. Die druk wordt veroorzaakt door de grote opgave m.b.t. de grondverwerving en hiermee samenhangend de lange doorlooptijd van de onteigeningsprocedure, om zonodig gronden te kunnen onteigenen.

Communicatie (portefeuillehouder dhr. Wolf, voorzitter Bestuurlijk Overleg)

De provincie organiseert de communicatie over het project in afstemming met de partners in het Bestuurlijk Overleg Buitenland van Rhoon. Het bestuurlijk overleg is in de verslagperiode regelmatig bijeengewees. Naar aanleiding van de besluitvorming van het bestuurlijk overleg verschijnen op de website www.buitenland.nl korte nieuwsberichten. De focus ligt op zorgvuldige communicatie met partners, stakeholders en agrariërs.

Eind december 2012 is de vereniging Albrandswaards Landschap (vAWL) in het gebied opgericht. Deze vereniging heeft het initiatief genomen om een breed samengestelde klankbordgroep 'Buitenlandtafel' op te richten. Hierin zijn vertegenwoordigd: de

vereniging Carnisse Grienden, ZHL, vAWL, natuurvereniging Ridderkerk, bewoners, omwonenden en gebruikers van het Buitenland, ondernemers die in het Buitenland van Rhoon private initiatieven willen opstarten en deskundigen op het vlak van erfgoed en cultuurhistorie.

De 'Buitenlandtafel' wil een actieve bijdrage leveren aan het proces van inrichting, beheer en gebruik van het Buitenland van Rhoon.

Leden van de 'Buitenlandtafel'

Centraal daarbij staan de wensen en behoeften van huidige bewoners, ondernemers en toekomstige gebruikers van het gebied. De 'Buitenlandtafel' is onafhankelijk en wordt voorgezeten door Wim Dijkman van het Centrum voor Landbouw en Milieu.

Op 12 juni 2013 heeft het bestuurlijk overleg ingestemd met de instelling van de 'Buitenlandtafel'. Op 9 juli 2013 zal de 'Buitenlandtafel' zich voorstellen tijdens een bijeenkomst op de Vlakkenburg te Rhoon.

In december 2012 en juni 2013 zijn bewonersbrieven verstuurd om mensen in het gebied op de hoogte te stellen van de laatste ontwikkelingen. De bewoners zijn ook uitgenodigd voor de kennismaking met de 'Buitenlandtafel' op 9 juli. In huis-aan-huisblad 'de Schakel' verschijnt sinds februari 2013 iedere maand een interview met één of meer personen die het Buitenland van Rhoon een warm hart toedragen. In februari waren dat wethouder Raymond van Praag en gedeputeerde Govert Veldhuijzen. In maart Dirk van der Ent en Liesbeth Portheine van de vAWL, in april Jan van Belzen als portefeuillehouder van de stadsregio Rotterdam, in mei Arie Verhorst als voorzitter Zuid-Holland van LTO Noord en in juni drie kandidaatleden van de klankbordgroep. De artikelen verschijnen na publicatie ook op de website.

Belangrijke mijlpalen betreffen het indraaien van het tweede brugdeel van de Groene Verbinding op 25 augustus 2013 en de oplevering en ingebruikname van de Groene Verbinding in mei 2014. Met deze stap wordt de bereikbaarheid van het Buitenland van Rhoon voor de inwoners van Rotterdam-Zuid sterk verbeterd. Genoemde mijlpalen zijn tegelijkertijd een mooie aanleiding om de zichtbaarheid van het project Buitenland van

Rhoon te vergroten door het project breder onder de aandacht te brengen. Begin oktober 2013 organiseert de provincie Zuid-Holland een open dag rond de Vlakkenburg te Rhoon.

De aanpak van strategisch omgevingsmanagement vormt een vaste werkwijze voor de omgang met stakeholders en door hen aangedragen omgevingsissues. Prioritaire issues zijn grondverwerving, ruimte voor ondernemers, de hoofdontsluiting van het gebied en verbindingen met raakvlakprojecten. Ambitie is om toekomstige gebruikers en ondernemers te informeren over de aanpak en te betrekken bij de planuitwerking. In de verslagperiode is veel energie gestoken in de communicatie over grondverwerving en ondernemerschap en het overleg met de in het gebied zittende (agrarische) ondernemers.

3.2 Noordrand: Schiezone (50ha natuur- en recreatiegebied) en Schiebroekse en Zuidpolder (“Vlinderstrik”, 100ha natuur- en recreatiegebied)

Organisatie

Schiezone

De projectorganisatie van de Schiezone heeft zich in deze periode geconcentreerd op het afronden van het Natuur- en Recreatieplan, inclusief de financiële consequenties daarvan. Naar verwachting zullen het Rotterdamse College van B&W en de Vereniging Natuurmonumenten het Natuur- en Recreatieplan in het najaar van 2013 vaststellen. Na afronding van het Natuur- en Recreatieplan is de organisatie zich in samenwerking met DaF-architecten gaan concentreren op het zo snel en soepel mogelijk uitvoeren van de aanleg van het Polderpad ter plaatse van de Tempelweg, inclusief het bijbehorend ‘meubilair’. Verder verkeren de gesprekken met een potentiële huurder van de landgoederen De Tempel en Nieuw-Rodenrijs in een afrondend stadium.

Vlinderstrik

De projectorganisatie van de Vlinderstrik heeft zich in de verslagperiode voornamelijk bezig gehouden met de uitwerking van het masterplan uit 2008 in twee inrichtingsplannen: het inrichtingsplan voor het Polderpad en het inrichtingsplan voor de gehele Vlinderstrik. Verder heeft de projectorganisatie van de Vlinderstrik zich gericht op het beheerplan, beheer aanbestedingstraject (DAEB-procedure), openstelling van 40 hectare tijdelijk ingericht terrein en de uitwerking van de prijsvraag die is gewonnen door DaF-architecten voor de aankleding van het Polderpad.

Ruimtelijke planvorming

Vlinderstrik

Op 27 december 2012 heeft de Raad van State de ingediende bezwaren tegen het bestemmingsplan Vlinderstrik van de gemeente Lansingerland niet ontvankelijk verklaard. Alle beroepsgronden tegen het bestemmingsplan Vlinderstrik van de gemeente Rotterdam over de aanleg van 140 hectare natuur- en recreatiegebied zijn eveneens ongegrond verklaard. De Rotterdamse gemeenteraad heeft echter wel de opdracht van de Raad van State gekregen om twee onderdelen (betreffende Wildersekade 102 en 110) van het bestemmingsplan voor 17 april 2013 opnieuw vast te stellen. Dit is inmiddels gebeurd, waarmee beide bestemmingsplannen Vlinderstrik onherroepelijk zijn.

Planuitwerking inrichting en beheer

Schiezone

De projectorganisatie van de Schiezone heeft zich in de tweede helft van 2012 geconcentreerd op het opstellen van het Natuur- en Recreatieplan. Na enige discussie is de knoop doorgehakt over de locatie van het recreatieve fietspad dat onderdeel is van het Polderpad. Het Polderpad is het doorgaande (provinciale) fietspad dat, van Rotte tot Schie, door alle groenprojecten van de Noordrand loopt. In het noordelijk deel van de Schiezone is nog een ecopassage, die in het kader van de Integrale Ontwikkeling Delft-Schiedam (IODS) gerealiseerd wordt, in het Natuur- en Recreatieplan verwerkt. Hiervoor is een gezamenlijke werksessie met de verantwoordelijke projectorganisatie gehouden, waarbij ook Natuurmonumenten is betrokken. Daarna kon het Natuur- en Recreatieplan voor vaststelling door B&W en het bestuur van de Vereniging Natuurmonumenten worden

aangeboden. Tenslotte heeft de gemeente Rotterdam overeenstemming bereikt met een nieuwe huurder voor de landgoederen, De Tempel en Nieuw Rodenrijs. Deze huurder stemt in met het toegankelijk maken van de landgoederen voor wandelaars.

Vlinderstrik

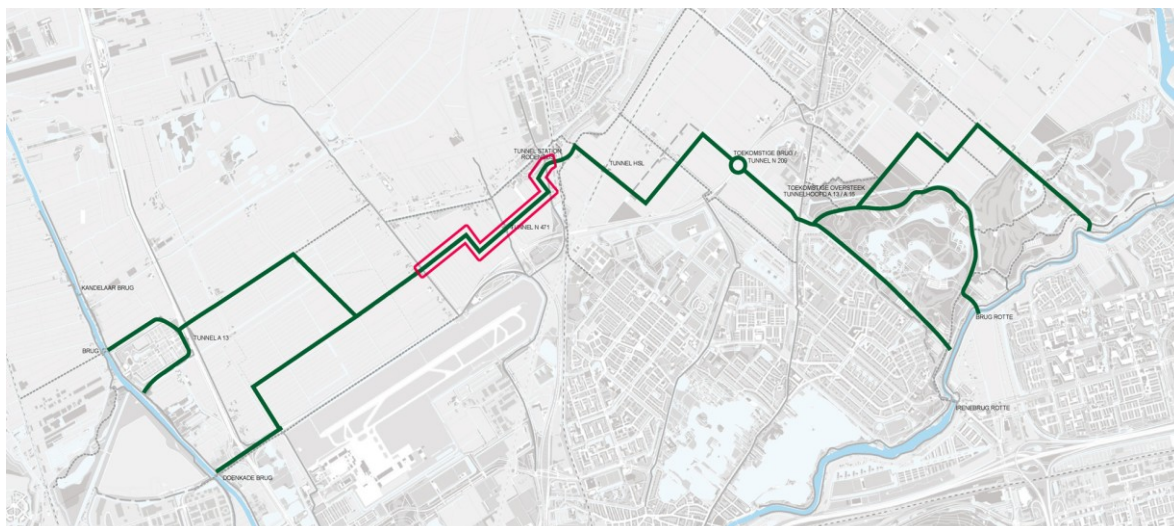
De ambitie is om de gehele Zuid- en Schiebroekse Polder integraal tot natuur- en recreatiegebied te ontwikkelen. Een integrale natuur- en recreatie- ontwikkeling voor de gehele Zuid- en Schiebroekse polder tezamen bestrijkt ongeveer 140 ha. De PMR-opgave voor de Zuid- en Schiebroekse polder betreft de ontwikkeling van 100 ha.

Voor de uitwerking van het Polderpad tot Belevensverbinding heeft DaF- architecten een meervoudige opdracht van de Stadsregio Rotterdam gewonnen.

Volgend op het onherroepelijk worden van de bestemmingsplannen Vlinderstrik zijn het concept Programma van Eisen (PvE) Vlinderstrik en het concept inrichtingsplan Polderpad (Zuidpolder) opgesteld. Tijdens een druk bezochte bewonersavond op 19 februari 2013 hebben omwonenden van de Vlinderstrik kennis genomen van het concept PvE en meegedacht over de inrichting van het toekomstige natuur- en recreatiegebied. Het na de bewonersavond aangepaste PvE Vlinderstrik is door zowel de gemeente Lansingerland als door de deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek vastgesteld in mei 2013. Ook het inrichtingsplan Polderpad Zuidpolder is door de gemeente Lansingerland vastgesteld in mei 2013.

Momenteel wordt er door het projectteam Vlinderstrik gewerkt aan het voorlopige ontwerp van het inrichtingsplan Vlinderstrik. Medio juli 2013 heeft de projectorganisatie Vlinderstrik twee inloopavonden voor de omwonenden van de Vlinderstrik georganiseerd. Hierbij werd de gelegenheid geboden om vragen te stellen over het voorlopige inrichtingsplan. Eind 2013 zal een definitief inrichtingsplan ter vaststelling worden voorgelegd aan het college van B&W van Lansingerland en het dagelijks bestuur van deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek. Tevens worden de voorbereidingen getroffen om op 4 oktober 2013 te starten met de daadwerkelijke aanleg van het eerste deel van het Polderpad. Gelijktijdig zal een eerste deel van de Vlinderstrik (40 hectare in de Zuidpolder) worden opengesteld voor het publiek door aanleggen van struinpaden. De starthandeling zal een feestelijk moment zijn waarbij, naast verschillende betrokken partijen, nadrukkelijk ook de omwonenden uitgenodigd worden. De definitieve inrichting van de Vlinderstrik zal gefaseerd plaatsvinden vanaf 2014.

Route van het polderpad door de Noordas. Met rood staat het als eerste aan te leggen deel aangegeven, dat zich bevindt in de Vlinderstrik.

Zoals in de Elfde voortgangsrapportage gemeld, werkt DaF-architecten aan de belevenisverbinding in de Noordas. Hiervoor zijn enkele concrete voorstellen ingediend en meegenomen in de voorlopige ontwerpen. Deze voorstellen worden uitgewerkt naar definitieve ontwerpen die bij de realisatie van de inrichtingsplannen uitgevoerd zullen worden.

Beheer

Bij het beheer van de Vlinderstrik wordt gewerkt aan een constructie waarbij de natuur- en recreatiedoelstellingen worden bereikt met inzet van lokale agrariërs. Zoals in de Elfde Voortgangsrapportage vermeld, is dit het nadrukkelijk verzoek van de beide betrokken gemeenten. De vereniging Natuurmonumenten is als adviseur betrokken bij de gesprekken met lokale agrariërs en het inrichtings- en beheerplan voor het gebied. Het definitieve beheerplan waarbij vanuit een gezamenlijk kader wordt gewerkt met lokale agrariërs moet aansluiten op de Europese aanbestedingsregels. De gevraagde diensten zijn een zogenaamde Dienst van Algemeen Economisch Belang (DAEB). In de afgelopen verslagperiode is deze constructie verder uitgewerkt. In de komende periode moet dit leiden tot een besluit over de betrokken partners.

Planning

De planvorming voor de Vlinderstrik heeft vertraging opgelopen ten opzichte van de in de Elfde Voortgangsrapportage gemelde planning. Dit is veroorzaakt doordat de aanbestedingsprocedure voor het beheer ingewikkelder was dan voorzien vanwege aangescherpte Europese aanbestedingsregels. Deze vertraging heeft geen financiële consequenties. Naar verwachting wordt in het najaar van 2013 een definitief besluit genomen over de aanbesteding van het beheer.

De voortgang van zowel de Schiezone als de Vlinderstrik past binnen de in de UWO en het Uitvoeringsprogramma PMR/750ha gemaakte afspraken ten aanzien van de planning.

Grondverwerving

Schiezone

In de verslagperiode is één verwerving van ca 5 ha gerealiseerd. Hoewel vorig jaar verwacht werd dat alle verwervingen rond zouden zijn, is er halverwege 2013 nog één verwerving van ca. 3 hectare die moet worden afgerond.

Vlinderstrik

In de verslagperiode hebben geen grondaankopen plaatsgevonden. De gemeente Rotterdam heeft een groot aantal hectares in bezit. In het oostelijke deel van het plangebied, moet nog voor ca. 5 hectare tot overeenstemming worden gekomen.

Communicatie

In Noordas-verband is begin 2012 de website www.vanrottetotschie.nl gelanceerd. De nieuwe website toont de samenhang tussen de natuurontwikkelingsprojecten in de Noordas van de Rotterdamse regio, waaronder de Schiezone en de Vlinderstrik.

Schiezone

Voor het project Schiezone heeft geen publiekscommunicatie plaatsgevonden.

Vlinderstrik

Bewoners zijn na de uitspraak van de Raad van State op 19 februari 2013 geïnformeerd door middel van een informatieavond in Lansingerland. Naar aanleiding van de informatieavond vinden er momenteel individuele gesprekken plaats met een aantal bewoners en zijn er op 8 en 11 juli 2013 informatieavonden gehouden om de bewoners in te lichten over het voorlopige inrichtingsplan Vlinderstrik. Op 4 oktober 2013 zal de feestelijke starthandeling voor de aanleg van het Polderpad en de openstelling van de eerste 40 hectare natuur- en recreatiegebied plaatsvinden.

3.3 Groene Verbinding: wandel- en fietsverbinding over infrastructuurbundel

Organisatie

Er hebben zich in de verslagperiode geen organisatorische wijzigingen voorgedaan. De bestuurlijke afstemming en de communicatie voor het deelproject Groene Verbinding verlopen via de projectorganisatie van het deelproject het Buijtenland van Rhoon.

Planuitwerking

De stadsregio Rotterdam heeft in september 2006 het Ingenieursbureau Gemeentewerken opdracht gegeven een architectonisch voorontwerp te maken voor de Groene Verbinding en het proces rondom de Groene Verbinding te coördineren. Het voorontwerp is in oktober 2007 opgeleverd. De stadsregio heeft op 14 september 2011 het bestek vastgesteld. Op 14 februari 2012 is de opdracht gegund en zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de bouw van de Groene Verbinding gestart

Realisatie

In de staalfabriek is de laatste hand gelegd aan de staalconstructie van de brug. Tussen het spoor en A15 en het tijdelijk steunpunt op de verzorgingsplaats A15 zijn de pijlers opgebouwd. De voorbereiding voor het bijzonder transport van de staalconstructie van de Waalhaven naar de A15 is afgerond. Een belangrijke mijlpaal is het monteren en indraaien van de twee stalen brugdelen over de Betuweroute en de A15. Dit gebeurt in het weekend van 24 en 25 augustus 2013. De uitvoering ligt op schema en oplevering is gepland in mei 2014.

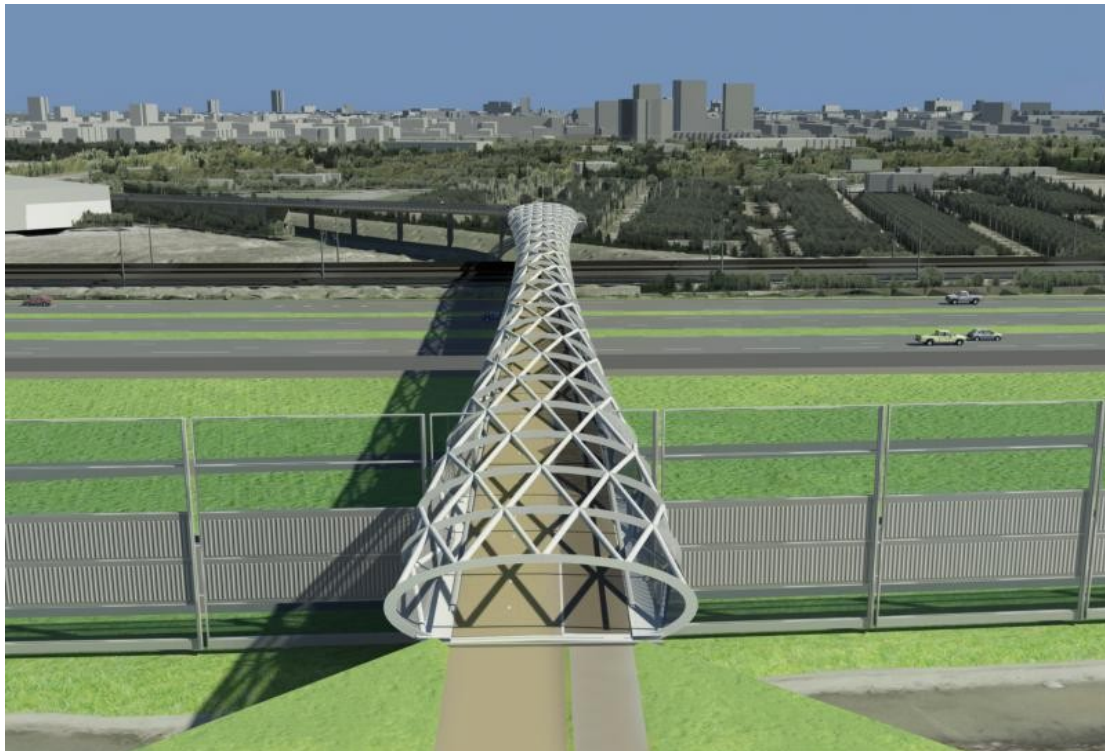

De gemeente Albrandswaard, de provincie Zuid-Holland en de stadsregio Rotterdam hebben samen verkend hoe de wandel- en fietsverbinding het beste verbonden kan worden met het Buijtenland van Rhoon. Hiervoor zijn vanaf de Rhoonse baan een drietal tracés onderzocht. Er is inmiddels een keuze gemaakt, namelijk door de Rhoonse Weide, een 6 ha groot gebied tussen Buijtenland van Rhoon en de Rhoonse baan. De inzet vanuit de stadsregio Rotterdam en de provincie Zuid-Holland was gericht op besluitvorming in 2012. Dit is niet gelukt. Er was meer tijd nodig om de ruimtelijke en financiële

consequenties van de komst van de weg voor de ontwikkellocatie Rhoonse weide in beeld te brengen. Gekoerst wordt nu op besluitvorming in september 2013. Afspraken over eigendom, beheer en onderhoud van de Groene Verbinding zijn in uitvoeringsovereenkomsten vastgelegd met de gemeenten Rotterdam en Albrandswaard.

Communicatie

In het weekend van 24 en 25 augustus 2013 zullen de brugdelen over de A15 en Betuweroute ingehangen worden. Dit is voor de Groene Verbinding een belangrijke mijlpaal en een bijzonder communicatiemoment dat gebruikt gaat worden om bekendheid te geven aan de komst de wandel- en fietsverbinding naar het Buitenland van Rhoon. Dit gebeurt in nauw overleg met de aannemer voor de Groene Verbinding en de aannemerscombinatie voor de A15 A-Lanes.

4. Scope / doelstellingen

Er hebben zich in de verslagperiode geen scopewijzigingen voorgedaan.

5. Financiën

Voor het project het Buitenland van Rhoon (incl. de programmasturing op de 750 hectare) is € 117,5 miljoen (prijspeil 2002) beschikbaar. Uit de grondprijzemonitor 2013 van het ministerie van EZ en de lopende onderhandelingen met grondeigenaren, blijkt dat de grondprijs hoger is dan aanvankelijk voorzien. Op basis van de “Tussenrapportage Schetsontwerp voor inrichting, beheer en organisatie” zijn de kosten voor inrichting en beheer berekend. Vooral nog is het de verwachting dat het project uitvoerbaar is binnen het beschikbare budget. Wanneer de grondprijzen excessief hoger blijken te zijn dan geraamd, volgt een financieel tekort dat vraagt om passende beheersmaatregelen (zie risicoparagraaf). Voor de twee projecten in de Noordrand van Rotterdam (de PMR-opgave van 150 hectare) is

€30,5 miljoen (prijspeil 2002) beschikbaar. De grondexploitatie voor de Noordrandprojecten PMR 150 hectare (Vlinderstrik en Schiezone) is in z'n geheel in december 2009 vastgesteld en in uitvoering genomen. De ontwikkeling van de PMR-opgave (150 hectare) is financieel uitvoerbaar met het beschikbare budget. De aanvullende opgave van 40 hectare in de Vlinderstrik valt buiten de PMR financiering en is mede mogelijk door een provinciale subsidie van € 3,5 miljoen. De Groene Verbinding is binnen het taakstellend budget uitvoerbaar. De uitvoering van het werk heeft hier geen verandering in gebracht.

6. Risico's

De vier deelprojecten van PMR/750ha hebben verschillende risicoprofielen. Zo beschikt de gemeente Rotterdam als projecttrekker van de Noordrand over een groot deel van de gronden in de Noordrand. Daarmee is het risico voor de gemeente Rotterdam in relatie tot de grondverwerving voor de Noordrand kleiner dan het risico voor de provincie Zuid-Holland in relatie tot de grondverwerving voor het Buitenland van Rhoon.

Ten opzichte van de Elfde Voortgangsrapportage zijn enkele risico's voor de projecten Buitenland van Rhoon en Vlinderstrik vervallen. Doordat de Tussenrapportage Schetsontwerp Buitenland van Rhoon door het Bestuurlijk Overleg Buitenland van Rhoon is aanvaard en door GS van Zuid-Holland is vastgesteld als basis voor het vervolgproces, is het daarmee samenhangende risico op vertraging in de planuitwerking vervallen. Hoewel er sprake is van een geringe vertraging ten opzichte van de in de Elfde Voortgangsrapportage opgenomen planning, is deze rapportage als basis tijdig beschikbaar voor het voorsorteren op de besluitvorming over onteigening. Met de onherroepelijk geworden bestemmingsplannen voor de Vlinderstrik is het risico op vertraging in de bestemmingsplanprocedure vervallen. Voor het project Vlinderstrik is een nieuw risico toegevoegd: een kwalitatief risico voor het inrichtingsplan ingevolge de aanleg van de A13/16.

De provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam en de stadsregio Rotterdam hebben voor alle deelprojecten een financieel risicoprofiel opgesteld. Hierbij is op basis van de financiële risico's doorgerekend of de deelprojecten binnen het met de UWO beschikbaar gestelde budget kunnen worden uitgevoerd. Uitkomst na doorrekening van de financiële risico's is dat alle deelprojecten uitvoerbaar zijn binnen het beschikbare budget (zie financiële paragraaf).

Per deelproject volgt een overzicht met belangrijke actuele risico's en beheersmaatregelen.

Het Buitenland van Rhoon

De belangrijkste risico's voor het Buitenland van Rhoon in deze fase van de planvorming:

Grondverwerving

- De 'minnelijke' grondverwerving loopt minder hard dan aangenomen, met als risico dat de in de UWO en het Uitvoeringsprogramma vastgelegde afspraken over de planning, niet worden gehaald. Om de 'minnelijke' grondverwerving te versnellen is de grondverwerving geïntensiveerd, waarbij het team grondverwerwers en taxateurs is uitgebreid. Met het onherroepelijke bestemmingsplan, uitwerkingsplan en de door GS van Zuid-Holland vastgestelde Tussenrapportage Schetsontwerp als basis, is het voorsorteren op onteigening van belang. Deze beheersmaatregel is primair gericht op het versnellen van het minnelijk proces. Dit gebeurt om de urgentie van het verkrijgen van grondeigendom te benadrukken en zonodig op termijn ook de laatste percelen in eigendom te krijgen. Verwacht wordt dat op deze wijze meer druk ontstaat om met

eigenaren minnelijk tot overeenstemming te komen. Inzet is erop gericht dat PS van Zuid-Holland in november 2013 een besluit nemen, gericht op het verkrijgen van een KB tot onteigening van gronden voor de Krekenlanden en de nieuwe ontsluitingsweg (fase 1). Verwachting is ook dat de met Bureau Beheer Landbouwgronden gemaakte afspraken over de beschikbaarheid van ruilgrond een positieve bijdrage zal leveren aan de voortgang van de grondverwerving;

- Hogere grondverwervingsprijzen dan geraamd. In de kostenraming is gerekend met de meest actuele grondprijzen die uit de grondprijzmonitor van het ministerie van EZ afkomstig zijn. Ook de zowel in als buiten het gebied totstandgekomen referenties van prijsvorming bevestigen een hogere grondprijs dan bij aanvang van het project was voorzien. In het financieel risicoprofiel wordt rekening gehouden met de situatie dat de prijs hoger zal komen te liggen dan geraamd. Een fluctuatie van de grondprijs heeft geen invloed op de met het Rijk in de UWO gemaakte afspraak om voor 2021 tot realisatie te komen. In artikel 12.1 van de UWO is echter vastgelegd dat in geval van gewijzigde/onvoorziene omstandigheden die een verandering van scope, planning, randvoorwaarden of dergelijke met zich meebrengen, zoals bijvoorbeeld excessieve grondprijstijgingen, partijen met elkaar in overleg treden. In overleg wordt dan gezocht naar een passende oplossing.

Maatschappelijk draagvlak

- Met het onherroepelijke bestemmingsplan staan de toekomstige functies van het gebied vast. Dit feit wijzigt de context en verandert het overleg met stakeholders. Toch bestaat het risico dat onvoldoende draagvlak de voortgang belemmert. Dit risico wordt beheerst door het organiseren van een professionele communicatie met direct betrokkenen en maatschappelijke partijen. In het kader van strategisch omgevingsmanagement wordt in overleg met stakeholders gewerkt aan oplossingen voor prioritaire issues. Om tot een breder maatschappelijk draagvlak te komen, zal de inzet vanuit de communicatie meer gericht worden op het betrekken van toekomstige gebruikers van het Buitenland van Rhoon. Met de instelling van klankbordgroep 'Buitenlandtafel' is een belangrijke stap gezet. De 'Buitenlandtafel' wil een actieve bijdrage leveren aan het proces van inrichting, beheer en gebruik van het Buitenland van Rhoon, waarbij de wensen en behoeften van huidige bewoners, ondernemers en toekomstige gebruikers van het gebied centraal staan. Ten slotte wordt door tempo te maken met de planuitwerking duidelijk gemaakt dat er daadwerkelijk veranderingen in het gebied plaatsvinden, die nieuwe kansen met zich meebrengen.

Schiezone

Het belangrijkste risico voor de Schiezone in deze fase:

Grondverwerving

- Hoewel vorig jaar verwacht werd dat alle verwervingen rond zouden zijn, is er halverwege 2013 nog één verwerving te gaan. De verwerver moet zorgvuldig te werk gaan in verband met het gebruik van de te verwerven grond.

Vlinderstrik

De belangrijkste risico's voor de Vlinderstrik in deze fase:

Planvorming

- Mogelijk volgen er bezwaren ten aanzien van het inrichtingsplan Vlinderstrik en meer specifiek ten aanzien van het ingeplande Recreatief Concentratie Punt (RCP). Dit kan enige vertraging opleveren bij de uitvoering. Om dit risico te beheersen vindt intensief overleg plaats met de direct betrokkenen.

Grondverwerving

- Om de PMR-opgave conform de UWO te realiseren, dienen particuliere gronden te worden aangekocht. Hoewel waar mogelijk wordt aangekocht op minnelijke basis, kan met het nieuwe bestemmingsplan ook tot onteigening worden overgegaan. Het volgen van deze procedure heeft consequenties, zowel voor de planning als mogelijk ook financieel. De verwerving van deze gronden zal dan 1 tot 2 jaar later kunnen plaatsvinden, maar past binnen de met de UWO en het Uitvoeringsprogramma gemaakte afspraken. Binnen het project Vlinderstrik wordt op de aankopen geanticipeerd door de aanleg gefaseerd plaats te laten vinden;
- De in de PKB aangegeven begrenzing – te weten het zoekgebied voor de 100 ha in de Zuid- en Schiebroekse Polder – volgt niet de logische begrenzing van percelen. De percelen van de in te brengen (Rotterdamse) en de aan te kopen (particuliere) grond in de Vlinderstrik lopen door tot in de aangrenzende reserveringszone voor de toekomstige A13/16. Mogelijk leidt dit tot gedwongen aankopen buiten het PKB-gebied. Binnen het projectbudget voor de Schiebroekse Polder en Zuidpolder is – conform de UWO PMR/750ha – geen rekening gehouden met een kostenpost voor deze gronden in de reserveringszone. Dit risico wordt beperkt ingeschat. Om dit risico te beheersen vindt afstemming plaats met de projectorganisatie A13/16;
- Naast het kwantitatieve risico is er sprake van kwalitatief risico door de aanleg van de A13/16. Mogelijk wordt het ontwerpvoorstel voor de gronden die vallen binnen de reserveringszone van de A13/16 niet overgenomen. Het projectteam Vlinderstrik heeft beperkte ruimte om te sturen op de kwaliteit van deze inrichting. Om dit risico zoveel mogelijk te beperken vindt afstemming plaats met de projectorganisatie A13/16.

Maatschappelijk draagvlak

- Het behoud van maatschappelijk draagvlak is belangrijk om vertraging in de planuitwerking te voorkomen. Daarnaast levert een gedragen plan/project een goede bijdrage aan de leefbaarheidsdoelstelling van PMR/750ha. De communicatie heeft daarom tot doel zowel tijdens de planuitwerking als de realisatie bij te dragen aan het creëren van draagvlak voor de plannen en het faciliteren van een goede dialoog met de omgeving. Bewoners, ondernemers en belanghebbenden zijn betrokken bij hun leefomgeving en kijken vanuit dit perspectief kritisch mee met veranderingen die de overheid daarin aan wil brengen. De projectorganisatie waardeert deze betrokkenheid en probeert deze kritische blik zoveel mogelijk te benutten bij de planuitwerking en de participatie. In de communicatie staan transparantie, integriteit en een democratisch verloop centraal. Een belangrijke beheersmaatregel hierbij is het uitvoeren van een communicatieplan voor de Vlinderstrik dat jaarlijks naar behoefte wordt bijgesteld.

Groene Verbinding

Belangrijke risico's in de realisatiefase zijn:

- Het niet halen van de opleverdatum voor de Groene Verbinding door de aannemer. De aannemer heeft bij de gunning van het werk een harde opleverdatum meegekregen met een boeteclausule;
- Het niet tijdig beschikbaar stellen van de tijdvensters door A-lanes, de aannemerscombinatie van de verbreding van de A-15 om het bouwen van de Groene Verbinding ter hoogte van de A15 mogelijk te maken. Met Rijkswaterstaat is afgesproken dat de planning van de aannemerscombinatie voor de verbreding van de A15 leidend is. De projectorganisaties voor de Groene verbinding en A-lanes hebben structureel contact over de voortgang van hun werkzaamheden en zullen - indien dit risico zich voordoet - gezamenlijk zoeken naar een oplossing.

7. Organisatie en kwaliteit

Voor zowel de provincie Zuid-Holland, de gemeente Rotterdam als de stadsregio Rotterdam geldt dat de implementatie van het risicomanagement goed is ingevoerd en verankerd in het werkproces van de betrokken organisaties. Partijen dragen jaarlijks zorg voor een actueel risicoprofiel per deelproject. In lijn met voorgaande jaren is in de verslagperiode:

- Door de partners een vervolg gegeven aan het systematisch en continu identificeren, beheersen en registreren van risico's en beheersmaatregelen. Hierbij wordt recht gedaan aan de sturing en coördinatie op programmaniveau en de eigen verantwoordelijkheid van de deelprojecten binnen PMR/750ha voor de (actualisatie van de) eigen risicodossiers;
- Op programmaniveau de halfjaarlijkse risicosessie voor de vier deelprojecten van PMR/750ha georganiseerd met vertegenwoordigers van provincie, gemeente en stadsregio, waarbij voor elk deelproject toprisico's en bijpassende beheersmaatregelen zijn besproken.

Ten slotte is in de verslagperiode een audit uitgevoerd voor het deelproject PMR/750ha door Berenschot. Gebleken is dat de projectbeheersing voor PMR/750ha, zoals die door de provincie Zuid-Holland wordt ingevuld, volstaat. Tevens is geconcludeerd dat het ministerie van EZ als vakdepartement en het ministerie van IenM als coördinerend departement een juist, volledig en actueel beeld hebben van de voortgang van het deelproject PMR/750ha.